

Oponentský posudok

na súbor prác PhDr. Miriam Niklovej, PhD. k habilitačnému konaniu

Habilitantka PhDr. Miriam Niklová, PhD. pre proces hodnotenia v habilitačnom konaní predložila súbor prác, ktorý zachytáva jej odbornú orientáciu v oblasti dejín sociálnej pedagogiky, súčasného stavu a kompetencií v pôsobení sociálnych pedagógov. Vedecké výstupy sú uverejnené v dvoch publikáciách kolektívu autorov, jednej samostatnej publikácii charakteru uceleného študijného textu a dvoch štúdií vo vedeckých časopisoch. Súhrnný prehľad o vedeckých a publikačných aktivitách a výsledkoch PhDr. Miriam Niklovej, PhD. poskytuje syntetický materiál s názvom „Sociálny pedagóg ako pomáhajúca profesia v teoretickej, legislatívnej a praktickej reflexii a jeho uplatnenia v praxi“. Po preštudovaní predložených materiálov je potrebné konštatovať, že habilitantka je odborne vyprofilovaná a jej vedecké výstupy sú prínosom do celkového rozvoja a vedeckého poznania v oblasti sociálnej pedagogiky. Sú to štúdie vo vedeckých časopisoch riešiace drogovú závislosť alebo vývoj sociálnej pedagogiky v zahraničí s dôrazom na Poľskú republiku. V analytických štúdiách sú nielenže sprístupňované skúsenosti, realizované analýzy problematiky, ale aj uvádzané riešenia problémov v reálnej praxi. Spracované texty sú orientované na podstatu i úlohy sociálnej pedagogiky v jednotlivých historických obdobiach s poukázaním na fakty, ktoré sú dôvodom realizácie sociálnej pedagogiky v krízových obdobiach, napr. po 1. svetovej vojne, rastu výroby, potreby sociálnej starostlivosti, výchovy a pod.. Týmto prístupom sú charakteristické kapitoly alebo časti kapitol v Dejinách sociálnej pedagogiky (Hroncová, J., Emmerová, I., Kraus, B. a kol.) z roku 2007, kde PhDr. M. Niklová, PhD. analyzuje vývin sociálno-pedagogických myšlienok v staroveku, vývoj sociálno-výchovnej starostlivosti v Európe do 19. storočia, sociálno-výchovný systém A. S. Makarenka či vývoj sociálnej pedagogiky v Nemecku. Spracované texty sú odborne erudované, faktografické a v súvislostiach hodnotenej doby. Súvislosti existujúcej doby, či dejinného obdobia umožňujú komplexnejšie vnímať úlohy a význam sociálnej pedagogiky. V publikácii „Vybrané problémy slovenskej a poľskej sociálnej pedagogiky“ sa habilitantka venuje možnostiam uplatnenia sociálnych pedagógov v praxi na Slovensku a Poľsku so zdôraznením preventívneho rozmeru sociálnej pedagogiky a pôsobenia sociálnych pedagógov vo výchovnej praxi v súčasnosti. Upozorňuje na potrebnú pomoc pri riešení sociálnych konfliktov, pri prekonávaní kríz, či redukcii možného morálneho, zdravotného, kultúrneho či sociálneho ohrozenia a vytvorenia podmienok pre poskytnutie výchovnej pomoci.

Teória a úlohy sociálnej pedagogiky sú rozpracované, ale zložitejšia je situácia z hľadiska uplatnenia sociálnych pedagógov v súčasnej výchovnej praxi. Nielen pre teóriu, ale aj pre prax sociálnej pedagogiky bude nutné dôraznejší akcent klásť na uplatnenie sociálnych pedagógov v školách aj vzhľadom na celkovú spoločenskú situáciu. Uvedený smer PhDr. Miriam Niklová, PhD. zachytáva v práci „Profesijné kompetencie a špecifiká pôsobenia sociálnych pedagógov v školách“, ktorá je aj výrazným a vhodným študijným textom. V spracovanom materiáli je analyzovaný súčasný stav teoretického rozpracovania problematiky profesie sociálneho pedagóga, v súvislostiach riešenia sociálnej pedagogiky, z aspektu vnímania jeho osobnosti a kompetencií. S uvedenými úvahami úzko súvisí aj pôsobenie sociálnych pedagógov v školách a samozrejme aj vzdelávanie sociálnych pedagógov na Slovensku. Všetky uvedené okruhy problémov sú analyticky riešené a podporované konkrétnymi literárnymi zdrojmi. PhDr. Miriam Niklová, PhD. prejavuje dôslednú znalosť problematiky a sprístupňuje ju jednak na vysokej vedeckej úrovni, ale aj na úrovni zrozumiteľnosti a prístupnosti pre študujúcich. V orientácii na osobnosť sociálneho pedagóga sú predstavené a zdôvodnené jeho vlastnosti nielen personálno-osobnostného charakteru, ale aj sociálneho a eticko-mravného charakteru. Z hľadiska komplexného vnímania vednej disciplíny je vhodne prepojené vnímanie poslania a úloh sociálnej pedagogiky a kompetencií sociálneho pedagóga.

Súhrnne, na základe všetkých predložených a preštudovaných prác PhDr. Miriam Niklovej, PhD. konštatujem výraznú profesionalitu, prehľad a kvalitnú interpretáciu vedeckého problému, čo podporuje oprávnenosť habilitačného konania, aj v súlade s kritériami pre habilitačné konanie.

Ale na druhej strane, všeobecne, v súvislostiach s problematikou sociálnej pedagogiky a sociálneho pedagóga navrhujem jeden podnet. Vo vedeckých či odborných prácach z oblasti sociálnej pedagogiky sú riešené aktivity a teória tejto vednej disciplíny, ale nie sú analyzované príčiny a potreby sociálnej pedagogiky v spoločnosti, lebo keď sa utvára jej potreba, je aj nejaký podnet. K tomu sa žiada realizácia analýzy stavu spoločnosti z morálneho, výchovného, kultúrneho a pod. aspektu. Lebo v spoločnosti, v ktorej sa výrazne prejavujú sociálno-patologické javy, prejavujú sa nedostatky jej riadenia, organizácie, vnútorného života a pod., to je znak skutočnosti, že spoločnosť je chorá.

A keď sú poznané a analyzované zdroje nedostatkov, potom sú efektívnejšie aj riešenia či opatrenia. Je tento názor, v súlade s teóriou sociálnej pedagogiky správny alebo nie? To je otázka a podnet pre habilitantku do diskusie.

Vzhľadom na kvalitu splnenia kritérií, spracovaných vedeckých výstupov a materiálov, predložených pre habilitačné konanie navrhujem, aby bol PhDr. Miriam Niklovej, PhD. navrhnutý a schválený vedecko-pedagogický titul docentky pedagogiky.

V Trnave dňa 16. októbra 2013

prof. PaedDr. Ján Danek, CSc.

oponent